

Блащук Т.В. Умови договору, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди / Блащук Т.В. // Теорія і практика застосування чинного вітчизняного та міжнародного законодавства в сучасних умовах: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 12-13 лютого 2011 р.). – Одеса: у 3-х частинах.- Одеса: ГО “Причорноморська фундація права”, 2011. – ч. 2. – 124с. / С. 43-45.

УМОВИ ДОГОВОРУ, ЩОДО ЯКИХ ЗА ЗАЯВОЮ ХОЧА Б ОДНІЄЇ ІЗ СТОРІН МАЄ БУТИ ДОСЯГНУТО ЗГОДИ

Одним із необхідних елементів будь-якого цивільно-правового договору є умови, на яких сторони досягли згоди. Серед таких умов найбільшого значення мають істотні умови договору. Доктрина цивільного права визначає, що істотними визнаються умови, що необхідні і достатні для укладання договору. Відповідно до ст. 638 ЦК істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Питання правового регулювання істотних умов договору фрагментарно висвітлені у наукових працях В.В.Луця, О.В.Дзери, М.К.Галянтича, Р.А.Майданика, В.Г.Олюхи, а спеціальній вказаній тематиці присвячена робота Зазуляка І.І. “Істотні умови договору: теоретичний аспект”. Разом з тим, окремі питання, згадані авторами залишаються дискусійними і потребують подальших досліджень. Зокрема, це стосується умов договору, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Більшість науковців погоджуються з тим, що такі умови договору слід назвати суб’єктивно істотними. [1; С. 148, 2; 64], зважаючи на те, що при їх формуванні виражається воля сторін договору (суб’єктів).

Разом з тим, дискусійною є позиція Зазуляка І.І., який вважає, що оскільки ці умови залежать від сторін договору і називаються законом істотними, але за умови якщо одна зі сторін наполягатиме на домовленості про них, цілком логічною є позиція, що *звичайні умови перетворюються на істотні*, якщо на домовленості про такі умови наполягає хоча б одна зі сторін. Тому, з практичної точки зору, звичайні умови “проявляються” на рівні узгодженості

сторін тоді, коли, з законодавчої точки зору, їх уже можна назвати, так би мовити, перетвореними на істотні. З теоретичної ж точки зору, ті умови, що є “суб’єктивними істотними”, тобто виражаються в законі як “всі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди” на момент їх виникнення, називають випадковими через їх нехарактерність для такого договору в кожному випадку його укладення. [2;с.64].

Видається, що віднесення умов договору до істотних, звичайних чи випадкових здійснюється індивідуально щодо кожного окремого договору. Відтак, умови конкретного договору не можуть бути спочатку бути звичайними, а потім, як зазначає автор, “перетворитися” на істотні, а тим більше бути одночасно при цьому випадковими.

Можна припустити ситуацію, коли до того як сторони уклали договір і він став індивідуальним регулятором волі сторін, певні умови мали для певного типу договору характер звичайних, проте, як тільки договір укладено ті чи інші умови договору не можуть міняти свого характеру, оскільки, при цьому ставиться під сумнів укладення договору загалом.

Відтак, більш правильно говорити про те, що умови договору, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди є істотними незалежно від того чи до моменту укладення договору вони відносились до таких, що є визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду.

Умови, на включенні яких у договір наполягає сторона, не повинні суперечити закону. Наприклад, сторона шлюбного договору не вправі наполягати на включенні в договір умов, що обмежують права одного із подружжя порівняно з правами, наданими йому Сімейним кодексом, Цивільним кодексом і іншими законами.

Відтак, можна зробити висновок, що умова, на включенні якої наполягає одна із сторін повинна відповідати загальному наміру сторін, типу договору та законодавству в широкому розумінні цього слова.

Вимога контрагента включити в договір певну умову може бути обумовлена, по-перше, прагненням, врегулювати відношення, не передбачене для договору даного виду, але яке на думку контрагента має украй важливе для нього значення, по-друге, необхідністю усунути застосування до відносин диспозитивної норми.[Денисов; с. 244]

До істотних відносяться далеко не всі умови, щодо яких при укладанні договору виникли розбіжності сторін. Для того аби умова договору набула характеру істотної необхідно, аби щодо такої умови однією із сторін було прямо заявлено про необхідність досягнення згоди під загрозою відмови від укладання договору.

Відсутність згоди сторін щодо умови, про яку такої заяви не має і яка не віднесена іншого виду істотних умов не тягне за собою визнання всього договору неукладеним.

Література:

1. Новицкий И.Б., Лунц Л.А. Общее учение об обязательстве./ Новицкий И.Б., Лунц Л.А. - М., 1950. - 416с.
2. Зазуляк І.І. Істотні умови договору: теоретичний аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / НДІ приватного права і підприємництва Академії правових наук України. — К., 2009. — 16с.
3. Денисов С.А. Некоторые общие вопросы о порядке заключения договора. [Текст] / Денисов С.А. // Актуальные вопросы гражданского права /Под. ред. М.И.Брагинского. – М.:Статут,1998.– С.237-240.